

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania G. R.
przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Krakowie
o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 listopada 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Tarnowie
z dnia 5 września 2023 r., sygn. akt IV Ua 10/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 5 września 2023 r. oddalił apelację G. R. od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowie z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie o ustalenie stopnia niepełnosprawności przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie.

Orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności z dnia 27 września 2021 r., Zespół utrzymał w mocy orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie w dniu 30 lipca 2021 r. zaliczające odwołującą się do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z powodu schorzenia oznaczonego symbolem „06-E” na okres

do 31 lipca 2024 r. Wnioskodawczyni domagała się zmiany orzeczenia i zaliczenia do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, ponieważ stan zdrowia nie uległ poprawie, a pogorszeniu, o czym świadczą wyniki badań. Podkreśliła, że padaczka to choroba podstawowa, ale należy wziąć pod uwagę całokształt schorzeń psychiatrycznych i poziom intelektualny, które powodują problemy z samodzielnym funkcjonowaniem.

Sąd Rejonowy oddalił odwołanie. W sprawie ustalono, że odwołująca się ma 17 lat i od dzieciństwa jest leczona neurologicznie, choruje na padaczkę lekooporną. Napady częściowe występują u niej głównie podczas snu nocnego, średnio jeden raz w miesiącu. Ponadto od około 2 lat jest leczona psychiatrycznie z powodu zaburzeń psychoruchowych. Chodzi do szkoły specjalnej z powodu niepełnosprawności intelektualnej. Leczona jest endokrynologicznie i okulistycznie. Badaniem fizykalnym nie stwierdzono u niej objawów ogniskowego uszkodzenia centralnego układu nerwowego, objawów uszkodzenia obwodowego układu nerwowego ani upośledzenia funkcji ruchu. Małoletnia jest w prostym logicznym kontakcie, prawidłowo zorientowana. Padaczka jest dość dobrze kontrolowana. Odwołująca się jest samodzielna w zakresie codziennych czynności higienicznych, ubierania się i jedzenia. Wymaga pomocy w przygotowaniu posiłków, kontroli w zażywaniu leków, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz lokomocji na dłuższym dystansie z uwagi na niepełną orientację. W ocenie neurologicznej, odwołująca się wymaga czasowej i częściowej pomocy. Istnieją rokowania co do poprawy jej stanu zdrowia. Odwołująca się jest osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym. Wykazuje występowanie okresowo nasilonych zaburzeń kontrolowania emocji i zaburzeń zachowania w przebiegu organicznych zaburzeń osobowościowych. Dodatkowo występuje u niej znaczne utrudnienie intelektualizacji tych zachowań z uwagi na niższy niż przeciętny poziom intelektualny. Nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Sąd wskazał, że przesłanką decydującą o uznaniu osoby dorosłej za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, oprócz tego, że osoba ta jest niezdolna do pracy albo zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, jest ustalenie, że osoba jednocześnie wymaga stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób

w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. W przypadku umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie jest przesłanką konieczną, aby osoba niepełnosprawna potrzebowała pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych, a jeżeli już pomoc ta jest wymagana, to ma charakter pomocy czasowej albo częściowej. Sąd powołał się na opinie sporządzone w sprawie przez biegłych sądowych z zakresu dwóch specjalności: neurologii i psychiatrii, zgodnie z którymi odwołująca jest osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym. Biegli nie mieli co do tego wątpliwości, ponieważ odwołująca, mimo swoich schorzeń, leczenia i ograniczeń natury intelektualnej, nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, gdyż potrafi samodzielnie zaspokoić swoje podstawowe potrzeby życiowe w zakresie załatwiania potrzeb fizjologicznych, przyjmowania pokarmów, utrzymania podstawowej higieny osobistej, poruszania się po domu, a także szeregu innych aktywności życia codziennego. Generalną przesłanką zaliczenia osoby do znacznego stopnia niepełnosprawności jest jej całkowita zależność od pomocy osób trzecich.

Sąd Okręgowy potwierdził trafność ustaleń faktycznych i prawnych Sądu Rejonowego. Wyjaśnił, że niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację, co wynika z treści art. 4 ust. 4 z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 44 ze zm., dalej jako „ustawa o rehabilitacji zawodowej”). Sąd wskazał, że niezdolność do samodzielnej egzystencji charakteryzuje się takim naruszeniem sprawności organizmu, które uniemożliwia (czyli wyklucza) samodzielne (tzn. bez pomocy innych osób) zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych. Za takie potrzeby uważa się zaś przede wszystkim (co oznacza otwarty katalog potrzeb) samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Podkreślono, że w omawianej regulacji nie chodzi o wystąpienie takiej sytuacji, w której nie jest możliwe samodzielne zaspokajanie wszystkich wymienionych potrzeb życiowych traktowanych

kumulatywnie (łącznie), ale takiej, która wyklucza samodzielne zaspokajanie choćby części życiowych potrzeb określanych jako podstawowe.

Sąd podkreślił, że zgodnie z treścią opinii sądowo-lekarskiej biegłego neurologa, odwołująca wymaga jedynie pomocy, a nie opieki innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Nie wymaga w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Wnioski tej opinii korespondują z wnioskami biegłego psychiatry, który w wydanej opinii sądowo - lekarskiej stanowczo podkreślił, że nie stwierdza się u opiniowanej z psychiatrycznego punktu widzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Z treści obu opinii zdaniem Sądu jasno wynika, że nie istnieje w przypadku odwołującej konieczność sprawowania opieki, co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem. W ocenie Sądu Okręgowego, wydane w sprawie opinie są pełne, jasne i poprawne metodologicznie. Uwzględnivszy treść opinii Sąd stwierdził, że sformułowane przez skarżącą zarzuty apelacyjne nie zasługiwały na uwzględnienie.

Odwołująca się zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 4 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej, w związku z § 29 ust. 1 punkt 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 857 ze zm., dalej jako „rozporządzenie”).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ubezpieczona wskazała, że zachodzi rozbieżność w orzecznictwie, odnosząca się do przesłanek stwierdzenia niezdolności do samodzielnej egzystencji. Zdaniem skarżącej sądy rozpatrujące sporną sprawę skupiają się na trzech wymienionych w definicji zawartej w art. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej aspektach funkcjonowania osoby (tj. samoobsłudze, poruszaniu się i komunikacji). Także opiniujący w sprawach biegli, oceniając zakres funkcjonowała społecznego danej osoby, odnoszą owo

funkcjonowanie do wymienionych wyżej elementów. Zdaniem skarżącej jest to o tyle niesłuszne, że pojęcie „niezdolności do samodzielnej egzystencji” używane jest też w innych przepisach i w innych postępowaniach, w których nadawane jest mu znacznie szersze znaczenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z ich rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Należy podkreślić, że o rzeczywistych rozbieżnościach w judykaturze można mówić tylko wówczas, gdy brak zgodności rozstrzygnięć dotyczy takich samych lub bardzo zbliżonych stanów faktycznych, co skarżący powinien wykazać (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 września 2021 r., I USKP 55/21 (OSNP 2022 nr 8, poz. 80), zgodnie z wykładnią literalną art. 4 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej stwierdził, że zasadniczym czynnikiem, którego wystąpienie wskazuje na znaczny stopień niepełnosprawności, jest niezdolność do samodzielnej egzystencji charakteryzująca się takim naruszeniem sprawności organizmu, które

uniemożliwia (czyli wyklucza) samodzielne (tzn. bez pomocy innych osób) zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych. Za takie potrzeby uważa się zaś przede wszystkim (co oznacza otwarty katalog potrzeb) samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Takie zapatrywanie jest zbieżne w kierunku wykładni sugerowanym przez skarżącą, co powinno prowadzić do uznania jej racji. Jednakże takie właśnie zapatrywanie, tj. postrzegające wymienione w art. 4 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej: samoobsługę, poruszanie się i komunikację jako przykładowe aspekty funkcjonowania, zostało zaprezentowane w wyroku Sądu Okręgowego. Sąd trafnie i wprost stwierdził, że ów katalog ma charakter otwarty, a ponadto w omawianej regulacji nie chodzi o wystąpienie takiej sytuacji, w której nie jest możliwe samodzielne zaspokajanie wszystkich wymienionych potrzeb życiowych traktowanych kumulatywnie (łącznie), ale takiej, która wyklucza samodzielne zaspokajanie choćby części życiowych potrzeb określanych jako podstawowe.

W kontekście rozpoznawanej skargi kasacyjnej oznacza to, że pojmowanie przepisów przez Sąd Okręgowy jest spójne z wykładnią proponowaną przez skarżącą, a zatem nie może być mowy o tym, że potwierdzenie trafności tego poglądu (zob. wyrok I USKP 55/24) prowadziłoby do zmiany skarżonego rozstrzygnięcia. Pomimo spójności w rozumieniu przepisów, Sąd dokonał innej (niekorzystnej dla strony) subsumpcji stanu faktycznego. To jednak nie świadczy o rozbieżności w orzecznictwie.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[a.ł.]